

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATAREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

Hotărârea nr. 90
Din 29.01.2020

Dosar nr: 24A/2019

Autosesizare nr: 7641/12.10.2019

Petent: Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD)

Reclamat:

Obiect: afirmații discriminatorii la adresa persoanelor aparținând etniei rome

I. Numele, domiciliul și sediul părților

1. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Piața Valter Mărăcineanu nr. 1-3, sector 1, București.

Numele și sediul/domiciliul procedural ales al reclamatului:

2.

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

3. CNCD se autosesizează cu privire la afirmațiile reclamatului postate pe pagina de Facebook: ***“Avem o soluție de a scoate romii din Centrul Vechi, reamenajăm totul. Oricât ne-ar costa, merită scoși romii din Centrul Vechi. Avem soluții. Prima dată trebuie curățenie și abia apoi poți face ceva acolo”, a susținut.***

III. Citarea părților

4. În temeiul art. 20, alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, s-a îndeplinit procedura de citare în data de 14.01.2020.

5. Procedura de citare legal îndeplinită.

IV. Susținerea părților

Susținerea petentului

6. Având în vedere prevederile art. 13 din Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor, publicată în M.Oficial nr. 348 din 6 mai 2008, precum și prevederile art. 19 al. 2 din OG nr. 137/2000, republicată, CNCD s-a autosesizat cu privire la afirmațiile dlui, Vicepreședinte USR Botoșani: ***“Avem o soluție de a scoate romii din Centrul Vechi, reamenajăm totul. Oricât ne-ar costa, merită scoși romii din Centrul Vechi. Avem soluții. Prima dată trebuie curățenie și abia apoi poți face ceva acolo”. “Dacă îmi doresc ca CENTRUL ISTORIC al Botoșaniului în care clădiri de o arhitectură superbă sa fie puse în valoare, un pietonal care să fie un loc de promenadă cu terase elegante la care poți servi o cafea în liniște, atunci DA, considerați-mă RASIST, LEGIONAR, HOMOFOB, ANTISEMIT, SEGREGAȚIONIST, FASCIST... Da, astea sunt epitetele primite ieri și azi de mine după ce am afirmat că acest „centru vechi” pe care mi-l doresc nu poate deveni realitate fără a face curățenie acolo oricât ar costa și a scoate***

grupurile de cetățeni care-și petrec zi și noapte pe pietonalul zonei și care întâmplător sunt romi..

Sușținerile reclamatului

7. Reclamatul susține că nu a găsit nicio notă discriminatorie la adresa romilor din municipiul Botoșani. Din contră, articolul/postarea sugerează căi legale de a detensiona situația conflictuală care există în centrul vechi al municipiului Botoșani de mai bine de 30 de ani.

Reclamatul susține că nu poate fi discriminare fapta cetățeanului care dorește inițierea unei căi legale de a aplană un conflict mocrnit existent. Orice acțiune de evacuare a unor cetățeni trebuie, obligatoriu, să fie efectuată cu respectarea legii. Astfel, reclamatul susține că nu a sugerat niciodată o acțiune abuzivă, contrară legii, împotriva cetățenilor care ocupă în mod samavolnic anumite imobile.

Motivele de fapt și de drept

8. În fapt, Colegiul director reține afirmațiile reclamatului pe pagina de Facebook : **“Avem o soluție de a scoate romii din Centrul Vechi, reamenajăm totul. Oricât ne-ar costa, merită scoși romii din Centrul Vechi. Avem soluții. Prima dată trebuie curățenie și abia apoi poți face ceva acolo”**.

11. În drept, Colegiul director se raportează la prevederile art. 2 alin. 1 și art. 15 din OG nr. 137/2000, republicată și va analiza condițiile prevăzute la art. 15 din O.G. 137/2000, respectiv:

- ” orice comportament manifestat în public, având
- caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori
- acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de
- apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”

De asemenea, în soluționarea afirmațiilor în cauză apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

- **art. 10 alin. (2) și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;**
- **art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;**

În ceea ce privește spațiul public, respectiv postarea unui mesaj pe o rețea de socializare, în speță pe Facebook, Colegiul director reține că aceasta este săvârșită în public. În lipsa unor prevederi expres prevăzute de O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, respectiv în legislația privind contravențiile, pentru determinarea caracterului public al faptei, vom proceda la utilizarea prevederilor art. 152 din Codul penal al României, care arată că:

”Fapta se consideră săvârșită ”în public” atunci când a fost comisă:

- a) într-un loc care prin natura sau destinația lui este totdeauna accesibil publicului, chiar dacă nu este prezentă nicio persoană;
- b) în orice alt loc accesibil publicului, dacă sunt de față două sau mai multe persoane;
- c) în loc neaccesibil publicului, cu intenția însă ca fapta să fie auzită sau văzută și dacă acest rezultat s-a produs față de două sau mai multe persoane;
- d) într-o adunare sau reuniune de mai multe persoane, cu excepția reuniunilor care pot fi considerate că au caracter de familie, datorită naturii relațiilor dintre persoanele participante;
- e) prin orice mijloace cu privire la care făptuitorul și-a dat seama că acest fapt ar putea ajunge la cunoștința publicului.”

Rețelele de socializare, cum este și Facebook, constituie o pagină personală susceptibilă de a fi vizualizată de către mai mulți prieteni iar, în acest caz, informația difuzată capătă un caracter public. Facebook nu este un spațiu privat comparabil cu o cutie poștală electronică. Cutia poștală electronică poate fi controlată din punct de vedere al informației transmise, în schimb Facebook este o rețea socială deschisă, un spațiu de expresie publică și planetară. În cazul Facebook, oricând există o mică parte a conținutului care se face vizibilă pentru public. Astfel, rețeaua de socializare Facebook, nu poate echivala, sub aspectul controlului mesajelor difuzate cu o căsuță poștală electronică. Profilul său personal pe Facebook chiar dacă este accesibil doar prietenilor adică unui grup restrâns de persoane, tot public este, existând oricând posibilitatea ca “un prieten” să transmită/distribuie informații postate de titularul paginii, aspecte pe care reclamatul le cunoștea (vezi Sentința nr. 21 din 17 ian 2013 a C.A. Tg. Mureș).

Prin urmare, postarea de către reclamat a mesajului supus prezentei analize îndeplinește sub mai multe aspecte caracterul unei fapte săvârșite în publice, astfel:

- postarea mesajului a fost realizată pe o rețea de socializare care prin natura sau destinația sa este accesibil publicului;
- postarea textului a fost realizată cu intenția de a transmite un mesaj.
- partea reclamată și-a dat seama că mesajul postat ar putea ajunge la cunoștința publicului, deoarece un titular al unui cont de Facebook nu are controlul integral al mesajelor postate, oricând o altă persoană care are acces la pagina unui titular de cont de Facebook poate să transmită mai departe informațiile accesate, fapt realizat prin 255 de like-uri, peste 177 de comentarii și 45 de distribuiri.

Pentru considerentele de mai sus, Colegiul director califică postarea anunțului în cauză ca fiind faptă săvârșită în public.

Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportată la declarațiile părții reclamate. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie

- să fie prevăzută de lege (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- să urmărească un scop legitim,
- să fie necesară într-o societate democratică și
- să fie proporțională cu scopul urmărit (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

Ingerința să fie prevăzută de lege

Prima cerință, cea a existenței unei prevederi legale, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2. alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciam că ambele texte normative sunt previzibile și accesibile deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

Raportat la scopul legitim urmărit prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare, se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de condiția socială sau etnia acestora.

Protecția demnității unei persoane aparținând unui grup minoritar, categorie socială sau etnică, constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească următoarele elemente:

- să fie un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic și religios,
- ori, să fie un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de apartenența la un grup etnic – astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată.

Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”.

În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar autoritățile

naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere (Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.)

În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margină de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (vezi *Handyside v. United Kingdom* par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

În scopul de a determina dacă respectivele declarații, obiect al prezentei sesizări, constituie element de incitare la ură pe criteriul de apartenență socială și etnică, Colegiul director va examina: obiectivul urmărit de partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul comentariilor, locul în care au fost făcute declarațiile, persoana, funcția autorului declarației.

Obiectivul urmărit de reclamat

Obiectivul urmărit este important: a dorit partea reclamată să disemineze opinii legate de apartenența socială și etnică a persoanelor vizate ori a urmărit doar informarea publicului cu privire la poziția acestuia privind un subiect de interes public?

La acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina, acest aspect neavând relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

Colegiul director constată că partea reclamată a emis public mesaje urmărind să dezbată subiectul legat de reabilitarea centrului istoric al municipiului Botoșani. Prin mesajele sale, partea reclamată a diseminat în public stereotipuri și prejudecăți privind persoane care fac parte dintr-o categorie socială defavorabilă, respectiv persoane care fac parte din etnia romă.

Conținutul mesajelor:

Avem o soluție de a scoate romii din Centrul Vechi, reamenajăm totul. Oricât ne-ar costa, merită scoși romii din Centrul Vechi. Avem soluții. Prima dată trebuie curățenie și abia apoi poți face ceva acolo”. “Dacă îmi doresc ca CENTRUL ISTORIC al Botoșaniului în care clădiri de o arhitectură superbă sa fie puse în valoare, un pietonal care să fie un loc de promenadă cu terase elegante la care poți servi o cafea în liniște, atunci DA, considerați-mă RASIST, LEGIONAR, HOMOFOB, ANTISEMIT, SEGREGAȚIONIST, FASCIST... Da, astea sunt epitetele primite ieri și azi de mine după ce am afirmat că acest „centru vechi” pe care mi-l doresc nu poate deveni realitate fără a face curățenie acolo oricât ar costa și a scoate grupurile de cetățeni care-și petrec zi și noapte pe pietonalul zonei și care întâmplător sunt romii..

Din mesajul postat și din interpretarea oferită ulterior, rezultă că reclamatul își prezintă public propuneri de reabilitare a centrului istoric al municipiului Botoșani prin curățarea locului, mai exact prin scoaterea romilor din Centru (***“Prima dată trebuie curățenie și abia apoi poți face ceva acolo”***).

Partea reclamată afirmă că își dorește ca Centrul Vechi al Botoșanului să redevină un loc de promenadă, unde localnicii și, în special, turiștii să poată bea liniștiți o cafea, însă pentru acest

lucru romii trebuie “evacuați” din zonă (**“Avem o soluție de a scoate romii din Centrul Vechi, reamenajăm totul. Oricât ne-ar costa, merită scoși romii din Centrul Vechi”**).

Colegiul director constată că, mesajele părții reclamate constituie un discurs de ură, încalcă demnitatea umană a cetățenilor care fac parte dintr-o categorie socială defavorizată și a celor care aparțin minorității rome, potrivit art. 15 din O.G. 137/2000.

Colegiul director constată că subiectul față de care s-a exprimat partea reclamată este unul de interes public, însă afirmațiile emise de reclamat nu sunt de natură să contribuie la o dezbatere publică constructivă care să genereze un progres, ci răspândesc, instigă, promovează sau justifică ura, discriminarea sau ostilitatea față de un anumit grup. Discursul de incitare la ură este periculos întrucât contribuie la un climat din ce în ce mai intolerant față de anumite grupuri.

Prin mesajele emise, partea reclamată propune soluții incompatibile cu drepturile și libertățile omului, incită în mod direct împotriva cetățenilor care fac parte dintr-o clasă socială, respectiv celor care aparțin etniei rome.

Concluzii:

Colegiul director reiterează faptul că libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și plurale. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare.

Colegiul director constată că, deși s-a pronunțat pe un subiect de interes public, partea reclamată, prin mesajele sale, a creat o atmosferă ostilă, degradantă, umilitoare la adresa unor cetățeni pe criteriul de clasă socială, respectiv apartenența la etnia româ, a răspândit, instigat, promovat, justificat ura, discriminarea, ostilitatea față de grupurile amintite.

Soluțiile propuse nu sunt compatibile cu respectarea dreptului la viață intimă, familială și privată, etichetează, stigmatizează în mod inacceptabil o cetățeni pe criteriul de clasă socială și etnie. Subiectele de interes public puse în discuție necesită o îmbunătățire a politicilor publice privind protecția socială și natalitatea, prin accentul pus pe educație și incluziune socială, astfel cum arată studiile instituțiilor publice interne și internaționale, și nu prin întărirea prejudecăților existente în societate, prin incitarea la ură împotriva grupurilor vulnerabile.

Colegiul constată, că în speță sunt întrunite prevederile art. 15 din O.G. 137/2000, și se impune interferența statului în limitarea libertății de exprimare. Prin urmare, Colegiul director constată că în speță nu se poate admite invocarea libertății de exprimare, în sensul în care fapta s-ar încadra în limitele acesteia.

Măsura constatării și sancționării unui astfel de comportament este necesară într-o societate democratică în care demnitatea umană este garantată. Demnitatea umană este un element important în respectul de sine al oricărui cetățean.

Măsura este proporțională cu scopul urmărit, astfel constatarea contravenției și aplicarea unei sancțiuni sunt proporționale cu necesitatea protecției demnității umane a femeilor de etnie romă din România.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu unanimitate de voturi ale membrilor prezenți la ședință,

**COLEGIUL DIRECTOR
HOTĂRĂȘTE:**

1. Aspectele sesizate intră sub incidența prevederilor art. 2 alin.1 și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată;
2. Sancționarea reclamatului cu amendă contravențională în valoare de 10 000 lei, potrivit art.2 alin.11 și art. 26 alin.1 din O.G. Nr. 137/2000 coroborat cu art. 8 al.3 din O.G. nr.2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, cu modificările și completările ulterioare;
3. O copie a hotărârii se va transmite părților

VI. Modalitatea de plată a amenzii

6.1. Amenda contravențională se va plăti la Direcția Impozite și Taxe Locale Botoșani, conform Ordonanței nr.2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor. Contravenientul este obligat să trimită dovada plății amenzii către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (cu specificarea numărului de dosar)

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

DINCĂ ILIE – Membru

GHEORGHIU LUMINIȚA – Membru

HALLER ISTVAN – Membru

LAZĂR MARIA – Membru

SANDU TATIANA VERONICA - Membru

Data redactarii: 11.02.2020

**Hotărâre redactată și motivată de: Asztalos Csaba Ferenc
Angelica Paraschiv Gergely**

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.